

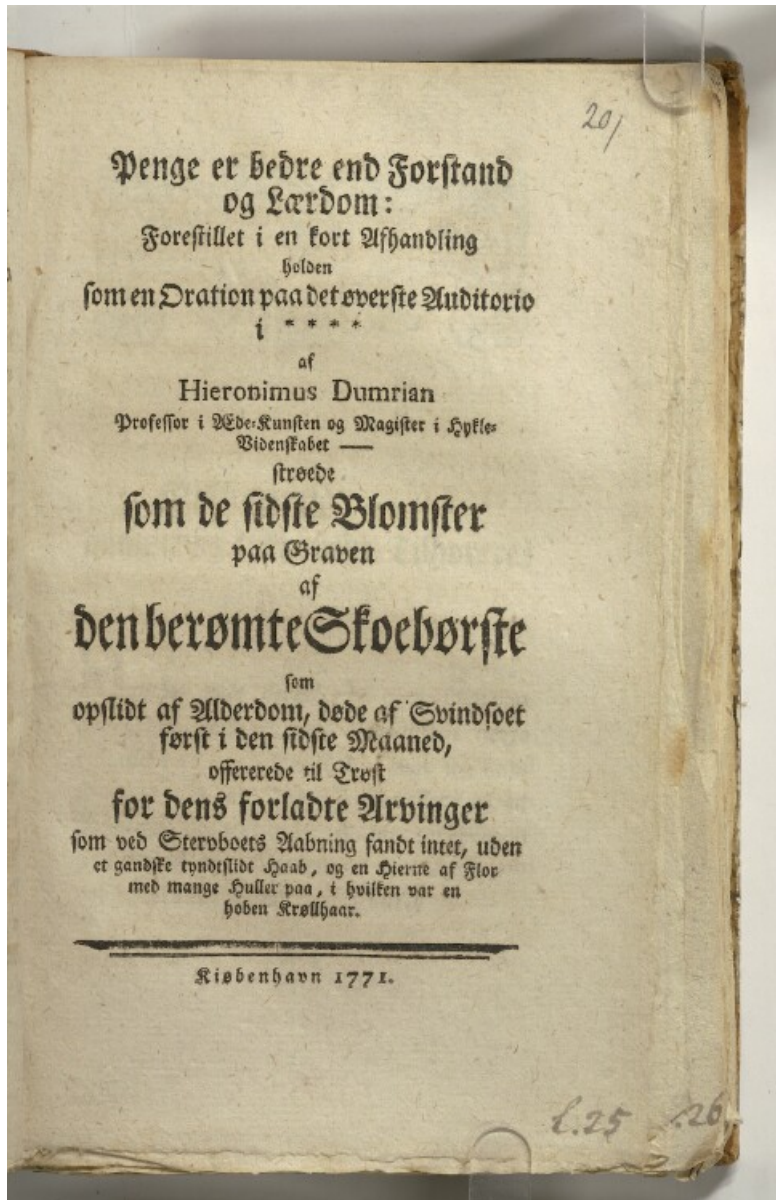
Titel: Penge er bedre end Forstand og Lærdom: Forestillet i en kort Afhandling holden som en Oration paa det øverste Auditorio i **** af Hieronimus Dumrian Professor i Æde-Kunsten og Magister i Hykle-Videnskabet – strøede som de sidste Blomster paa Graven af den berømte Skoebørste som opslidt af Alderdom, døde af Svindsoet først i den sidste Maaned, offererede til trøst for dens forladte Arvinger som ved Stervboets Aabning fandt intet, uden et gandske tyndslidt Haab, og en Hierne af Flor med mange Huller paa, i hvilken var en hoben Krøllhaar.

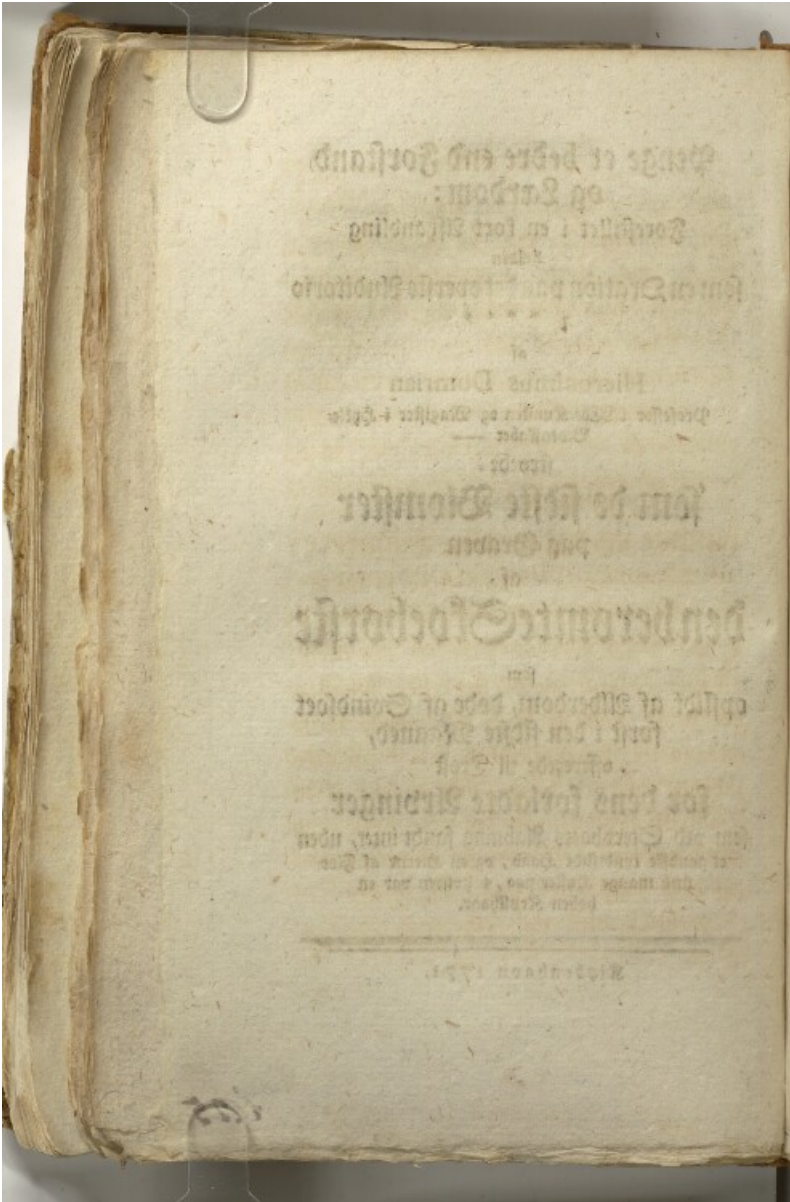
Citation: ”Penge er bedre end Forstand og Lærdom: Forestillet i en kort Afhandling holden som en Oration paa det øverste Auditorio i **** af Hieronimus Dumrian Professor i Æde-Kunsten og Magister i Hykle-Videnskabet – strøede som de sidste Blomster paa Graven af den berømte Skoebørste som opslidt af Alderdom, døde af Svindsoet først i den sidste Maaned, offererede til trøst for dens forladte Arvinger som ved Stervboets Aabning fandt intet, uden et gandske tyndslidt Haab, og en Hierne af Flor med mange Huller paa, i hvilken var en hoben Krøllhaar.”, i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 16, ?, 1771*, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-1_016-shoot-workid1_016_020/facsimile.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 16

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)







**Belbaarne —
dumme og tykhovede Tilhørere!**

Mundus vult decipi — eller hvordan
det heber, som jeg med Bammelse herte
engang i et Lærd Selskab, hvor jeg halv
sovende ved et Fad Frikkadeller og en
Boutellie Rød-Viin — maatte fordrive en
heel Aften — Verden vil bedrages —
det er ikke alt Guld som glimrer —

=====

Videnskaber og Læsning kan ligesaa meget hielpe os frem i Verden — som træbenet Kroblingen, naar han ingen Krykke har — Hvem laaner os noget paa vor Forstand — uden den er geleydet med en beleven Gæmildhed — og glindses af Guld? — Saa kan vi borge paa den — baade Indsigt i alle Ting — Dueltighed til alle Ting — og opnaae alle Ting —

En Yuffelrygget Magister — Skiev i Halsen af Læsning — Lyndslidt paa Albuerne af Meditering — Starblind af Litten paa gamle Ebraiske Bogstaver — og bruun om Skiegget af Spansk Tobak — er jo det latterligste Creatur — naar han stedse gaaer i en og den samme Kioel — tykker paa Neglerne til Froekost — æder Penesiedre til Middag — gaber til Besperkost — og spiiser Riis-Velling med en Spenaal til Aften — Troer at han er Riig, naar han har fire Skilling i Lom.

Commen — og vil smøre sin Stoemager
med en Disputas om Munden, som god
Betaling. —

Men en halv lærd Døsmær — i en
Lue forgylt Kæret, med to raske Heste
for — ligesaa modige — og jeg vil leg-
ge dette til — ligesaa kloge som den de
trækker — som trykker Hovedet ned i
Skuldrene af Hovmod — er Starblind
efter Moden — hvis Krave-Slidse er fuld
af Tobak, af det meget han kommer i
Selskab — han trækker alles Dyne til
sig — Naar hiin begynder at Læle —
dober strax denne hans sagte talende Tun-
ge ved Klengen af de Penge, som han sted-
se rangerer med den venstre Haand i Bux-
lommen, og den høyre i Brystet — hvad
hiin forstaaer — men tør ikke bringe frem
af en vedborlig Vrefrygt — taler denne
om med fræk Færdighed, som faaer alle
til at Troe, at han forstaaer det han ta-
ler om —

A 3

Hiin

Hiin lugter den Steeg — og horer
de Glas klinge ved hvilke denne bedømmer
de ydmygste Lykensknings Vers, som hiin
har gjort i Anledning af en Fast, hvortil
denne er indbudet og sadt overst —
Hiin maae stiltiende ville de Been af sit
uflemmede Peruque, som denne nyelig har
gnabet, ved hvilket hans Dienere gjøre dem
et lystigt Nachspil —

Hvo vilde da vel, dumme Tilhore!
være saa klog, at henstide sin Levetid med
at rode i gamle Latinske Auctores — som
kun betaler Umagen med Foragt, Spot-
teglofer — Fattigdom — og Sult som
er den staaende Lon — dens uvisse Sport-
ler ere af samme Bonitet.

Hvem vil betale os Umagen, naar
vi blide Gamle med andet? —

Nej? lader os alle kaste Bøger og
Skrifter bort — lader os alle legge Bind
paa, at forskaffe os Penge? —

J see selv, dumme og tykhodebe Til-
horere! af min foregaaende Indgang, hvor
meget større Kraft en halv lærd Døsmer
har, frem for en Magister, der er giennem-
stukken af Bogorme!

Legger Vind paa at blive halv lærd,
og heel riig! —

Tager Eder Exempel af denne afbode
Skoeborste, hvis berommelige Liv og Lev-
net bør være os en Opmuntring!

Og til desmeere at opbakke Eders
Lyst, vil jeg her kortelig fortælle dens Op-
komst, Fremgang og Lykke i Verden —
ifald Eders Navn kan ellers holde det ud
med Eders Øren:

J maae da vide, at den er fød af
gandske ensfoldige Forældre — Faderen
var en ærlig Borstenbinder — og Moderen
var først Kammer-Pige, og avancerede der-
fra

fra til Amme. — De gabe ham en god Opdragelse — Faderen, som nok vidste hvordan en Borste skulde være, formanede ham, altid at holde Borsterne stive — og Moderen gav den et Slags glindsende Vox, hvormed den kunde sætte en glat Farve paa alle Ting. — Det havde den Kraft, at det svættede alle Skoeborstens Misundere; men gjorde dens Belyndede hvide og reene.

Moderen gav den desuden en noye Underretning om dette fortræffelige Vores Brug — som hun havde samlet mens hun var Kammer-Pige; Dette var dens Lexicon. —

I Staden for at lade den læse og skrive, anvendte de hans Ungdom langt nyttigere. De lode ham lære at borste Hoved-Haar meget net i Krøller — og at afborste Skæg paa Hagen; og den kiære Moder, som vidste fuldkommen Beskeed, gav dem iblandt andet disse 7 Lærdomme:

- 1) Skal du diise dig ydmyg imod de af dine Med-Borster, som du skionner at have meest at sige, indtil du kan finde Leylighed, at styrte dem. Men NB. Alting har sin Tid. —
- 2) Skal du aldrig fortælle noget, for man spørger dig — og kan du see Leylighed, saa læg meer til. — Men NB. Alting har sin Tid.
- 3) Skal du i Forskningen altid borste ned ad, siden kan du altid borste op ad. — Men NB. Alting har sin Tid.
- 4) Skal du i Særdeleshed insinuere dig hos Fruentimmeret; og naar du seer Leylighed, kan du rigtig giøre dit Snit. — Men NB. Alting har sin Tid.
- 5) Skal du, naar du bliver gammel i Sæden, aldrig lade dig forbløffe — men give Stykke for Stykke. — Men NB. Alting har sin Tid.

6) Skal du, de Dage ditt Herre gir Audience, holde Borsterne særdeles stive — De bliver nok beyelige. — Men NB. Alting har sin Tid.

7) Skal du forfølge og hade alle dem, som Verden kalder lærde — Thi disse vil vist, om de kan komme til, slide alle dine Haar af. Borst dem af imellem. — Men NB. Alting har sin Tid.

Med disse Caromme vandrede den ud i den viide Verden — Den kom først i Tjeneste hos en god ensfoldig Herremand i Provincen — I hvis Klæder var ligesaa meget Stob, som Penge i hans Kister. — Denne Mand var ikke allene gandske blind, men endog doo — Munden var det eeneste brugbare Lem — men Skoeborsten havde ingen Dren. — Herremanden var ikke gift — men lod sit Huus bestyre af en Huusholderke, som var ham saa troe,
som

som nogen blind kan forlange. — Borens
ædle Sloeberste iagttog den 4de Post, af
hans Moders Læreregler — og i Tide
gjorde sit Smit — Han samlede sig, ved
sin egen Vindsibelighed — og Huushol-
derens Menneske-Pierlighed, en saa ansee-
lig Capital, at han holdt det ikke for raa-
deligt, at bte der længere, men reyste til
sine fiere Forældre, og vilde nu lagt sig paa
den lade Side — Men hans fiere Moder,
som forstod Kunsten bedre, lod ham vide,
at det nu var Tid, at smede, mens Jernet
var varm. — Hun skaffede ham ved sin
Anseelse en meget ypperlig Tjeneste hos en
stor Herre i deres Bye. — Ham tiente
han med største Agtpaagivenhed; og holdt
hoyt over sine Moders Lærdomme og For-
maninger — og huskede stedse, at Alting
har sin Tid. —

Endelig, formeerende og ey formind-
skende sin Velstand, steg han, triumpheren-
de

de ober alle lærde og velfortiente Misundere,
op til denne anseelige Eres-Post, i hvilken
han for kort Tid siden af en Svindsøet ved
Doden er afgangen.

J græder, dumme og tykhovede Til-
hørere! Ja! dertil have J den billigste Aar-
sag — Eders Graad bærer Vidne om,
hvor meget J ærer Stumperne af Eders
afflidte og nu opslidte Skoeborste? —

J græde over dens Dod — og J
erindre Eder tillige — at Eders Lykke be-
grades med den? Men hvad skal J sige?
Dyden forfølges allevegne — Eders Fæ-
dreneland er straffet nok — og bliver mee-
re straffet, fordi det, ved Eders Patrons
og Forsremmers — den adle Skoeborstes
Dod, nu vil foragte Eder. — Men bliver
kun varagtige, adle Arvinger efter Skoebor-
sten! lader Eder ikke afstrække — elsker
den spraglede, og hader den sorte Kiøle —
Nogle molstukkene Blade kan dog umuelig
læn

længe holde Dørbægten mod de blanke Pro-
ner — og glindsende Ducater. — Eder Eder
mætte paa Jeres Herrers Bekostning —
og drikker Eder skumsfulde paa deres Reg-
ning — Hyllet for Fruentimmerne —
overvind dem, som har solide Forstand,
med uforskammet og næsviis Dumbhed!
Saa bliver alle Ting got. —

Staae med Laalmodighed endnu no-
gen Tid bag paa — saa kan I siden med
desto meere Ere sidde inden i. — Aldrig
er Seeyeren saa ærefuld for den der vinder,
naar Magten har været lige stor, som naar
den har været ulige!

Naar Eders Fædreland længe har
haanet Eder, vil det til sin egen Skade ind-
see sin Daarlighed — og saa kan I lade
Eder desto længere bede, førend I vil lade
Eder forsone!

Nu vil jeg ikke trætte Eders Ører læn-
gere; jeg har maaskee allerede været for
vidt.

14

vidtloftig — endeel af Eder gabe alt —
og nogle sove. — Men vogner nu, mine
dumme Tilhørere — vaagner nu op —
og iftemmer med mig en værdig Fryde-
Sang over det visse Haab:

Skøebørsten skal opleve igien!

